

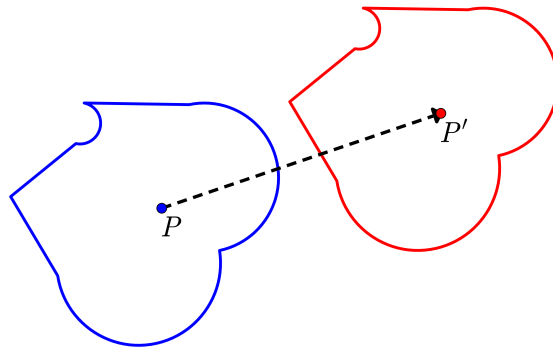
การแปลงทางเรขาคณิต

การแปลงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของวัตถุ โดยอาจมีการเปลี่ยนแปลงขนาด รูปร่าง ตำแหน่ง หรือ ทิศทางของวัตถุ ตัวอย่างของการแปลงที่เราเคยพบเห็น เช่น การนำรถเข้าจอดในช่องจอดรถ ลูกปิงปองกระทบ พื้นโต๊ะ การหมุนของเข็มนาฬิกาจากปลายเข็มนาฬิกาชี้ที่ตัวเลข 1 ไปชี้ที่ตัวเลข 6

! Important

สิ่งสำคัญของการแปลงคือ **จุดทุกจุดของวัตถุอยู่ที่เดิม (หรือขนาดเดิม) จะต้องมีการส่งไปยังวัตถุที่ตำแหน่งใหม่ (หรือขนาดใหม่) ทุกจุด จุดต่อจุด**

ในทางเรขาคณิตก็มีการแปลงที่กล่าวถึงความเกี่ยวข้องกันระหว่างรูปเรขาคณิตก่อนการแปลงและรูปเรขาคณิตหลังการแปลง เราเรียกรูปเรขาคณิตก่อนการแปลงว่า **รูปต้นแบบ (pre-image)** เรียกรูปเรขาคณิตหลังการแปลงรูปต้นแบบว่า **ภาพที่ได้จากการแปลง (image)** และเรียกชื่อการแปลงว่า **การแปลงทางเรขาคณิต (geometric transformation)** แต่ในบางครั้งจะเรียกสั้น ๆ ว่า การแปลง

จากรูป ถ้าจุด P เป็นจุดจุดหนึ่งบนรูปสีน้ำเงิน จุด P' (อ่านว่า พีไพร์ม) ที่รูปสีแดงเป็นภาพที่ได้จากการแปลงจุด P เรากล่าวว่าจุด P และจุด P' เป็น **จุดที่สมนัยกัน**

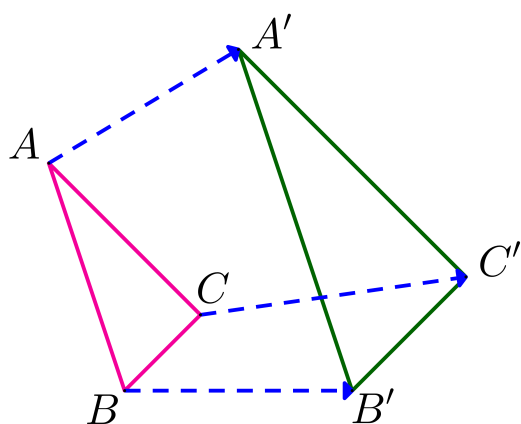
เมื่อกำหนดให้ แต่ละจุด P บนรูปสีน้ำเงิน จะมีจุด P' บนรูปสีแดง เพียงจุดเดียวที่สมนัยกับจุด P และแต่ละจุด P' บนรูปสีแดง จะมีจุด P บนรูปสีน้ำเงินเพียงจุดเดียวที่สมนัยกับจุด P'

i Note

ต่อไปนี้อาจไม่กล่าวเป็นอย่างอื่นให้ถือว่าตัวอักษรที่มีสัญลักษณ์ ' (อ่านว่า ไพร์ม) ปรากฏอยู่ จะแทนจุดที่ได้จากการแปลง เช่น จุด A' เป็นจุดที่ได้จากการแปลงจุด A

ให้นักเรียนพิจารณารูปต่อไปนี้

กำหนดให้ $\triangle A'B'C'$ เป็นภาพที่ได้จากการแปลง $\triangle ABC$

โดยมี จุด A และจุด A' เป็นจุดที่สมนัยกัน
จุด B และจุด B' เป็นจุดที่สมนัยกัน
จุด C และจุด C' เป็นจุดที่สมนัยกัน

เรากล่าวว่า

..... กับ	เป็นด้านที่สมนัยกัน	..... กับ	เป็นมุมที่สมนัยกัน
..... กับ	เป็นด้านที่สมนัยกัน	..... กับ	เป็นมุมที่สมนัยกัน
..... กับ	เป็นด้านที่สมนัยกัน	..... กับ	เป็นมุมที่สมนัยกัน

การแปลงทางเรขาคณิตที่เป็นพื้นฐานมีทั้งหมด 4 แบบ ได้แก่

- การเลื่อนขนาน (translation)
- การสะท้อน (reflection)
- การหมุน (rotation)
- การย่อ/ขยาย (dilation)

แต่ในที่นี้จะกล่าวถึงการแปลงทางเรขาคณิต 3 แบบ ได้แก่ การเลื่อนขนาน การสะท้อน และการหมุน การแปลงทางเรขาคณิตทั้งสามแบบนี้จะให้ภาพที่มีรูปร่างเหมือนกันและขนาดเดียวกันกับรูปต้นแบบเสมอ

การเลื่อนขนาน

การเลื่อนขนานประตูเพื่อเปิด - ปิด หรือการเลื่อนขึ้น - ลงของลิฟต์โดยสาร เป็นตัวอย่างของการเลื่อนขนานที่เราพบเห็นกันในชีวิตประจำวัน

การเลื่อนขนานบนระนาบเป็นการแปลงทางเรขาคณิตที่มีการเลื่อนจุดทุกจุดไปบนระนาบตามแนวเส้นตรงในทิศทางเดียวกันและเป็นระยะทางเท่ากันตามที่กำหนด

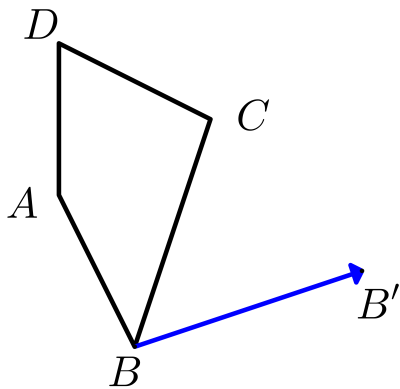
ทิศทางและระยะทางที่กำหนดในการเลื่อนขนานเราเรียกว่า **เวกเตอร์ (Vector)** เช่น เวกเตอร์ MN อาจเขียนแทนด้วย $\overrightarrow{MN}$ ซึ่ง $\overrightarrow{MN}$ จะมีทิศทางจากจุดเริ่มต้น M ไปยังจุดสิ้นสุด N และมีขนาดเท่ากับความยาวของ $\overrightarrow{MN}$

ในการเลื่อนขนานวัตถุจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง เราอาจใช้เวกเตอร์เพียงเวกเตอร์เดียวหรือมากกว่าหนึ่งเวกเตอร์ก็ได้

สมบัติของการเลื่อนขนาน

1. รูปต้นแบบและภาพที่ได้จากการเลื่อนขนานสามารถทำกันได้สนิทโดยไม่ต้องพลีรูป หรือกล่าวว่า รูปต้นแบบและภาพที่ได้จากการเลื่อนขนานเท่ากันทุกประการ
2. ส่วนของเส้นตรงที่เชื่อมระหว่างจุดที่สมนัยกันแต่ละคู่ จะขนานกันและยาวเท่ากันทุกเส้น
3. ส่วนของเส้นตรงบนรูปต้นแบบและภาพที่ได้จากการเลื่อนขนานส่วนของเส้นตรงนั้น จะขนานและยาวเท่ากัน

ตัวอย่างที่ 1. จงหาภาพที่ได้จากการเลื่อนขนาน $\square ABCD$ ด้วย $\overrightarrow{BB'}$

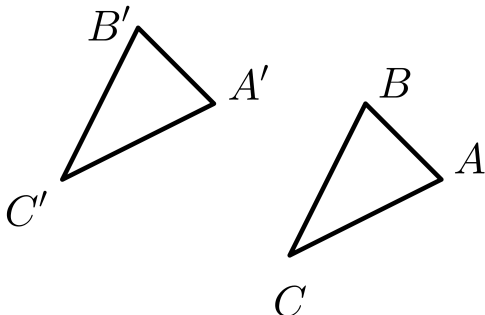
💡 แนวคิด

การหาภาพที่ได้จากการเลื่อนขนาน $\square ABCD$ ให้หาจุด A' , B' , C' และ D' ซึ่งเป็นภาพที่ได้จากการเลื่อนขนานจุด A , B , C และ D ตามลำดับ ก็เป็นการเพียงพอที่จะได้ภาพจากการเลื่อนขนาน $\square ABCD$

จาก ตัวอย่างที่ 1. จะเห็นว่าเมื่อกำหนดรูปต้นแบบและเวกเตอร์ของการเลื่อนขนานมาให้ เราสามารถหาภาพที่ได้จากการเลื่อนขนานได้

ในทางกลับกัน ถ้ากำหนดรูปต้นแบบและภาพที่ได้จากการเลื่อนขนานรูปต้นแบบมาให้ เราสามารถหาเวกเตอร์จากการเลื่อนขนานนี้ได้

ตัวอย่างที่ 2. กำหนดให้ $\triangle A'B'C'$ เป็นภาพที่ได้จากการเลื่อนขนาน $\triangle ABC$ ดังรูป จงหาเวกเตอร์ของการเลื่อนขนานดังกล่าว

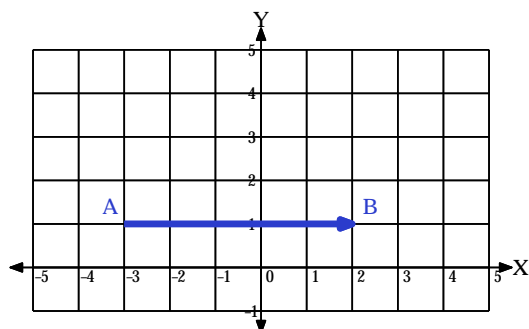

💡 แนวคิด

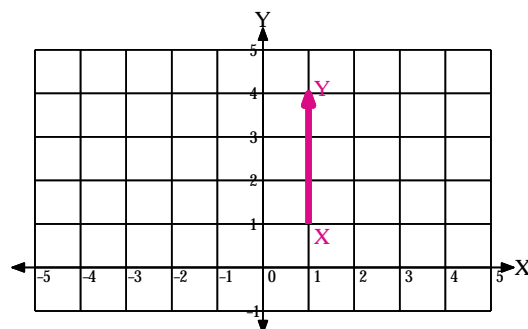
เมื่อต้องการเวกเตอร์ของการเลื่อนขนาน $\triangle ABC$ ก็สามารถทำได้โดยลากส่วนของเส้นตรงเชื่อมระหว่างจุดที่สมนัยกันคู่หนึ่งคู่ใดของ $\triangle ABC$ กับ $\triangle A'B'C'$

ในการเลื่อนขนานรูปต้นแบบ เมื่อกำหนดเวกเตอร์ของการเลื่อนขนานมาให้ เราต้องวิเคราะห์ว่าจะต้องเลื่อนรูปต้นแบบไปในทิศทางใด เป็นระยะทางเท่าใด

ถ้าเวกเตอร์ของการเลื่อนขนานที่กำหนดให้ขนานกับแกน X หรือแกน Y การเลื่อนขนานรูปแบบนี้จะกระทำได้ง่าย เช่น

(a) เวกเตอร์ขนานกับแกน X

(b) เวกเตอร์ขนานกับแกน Y

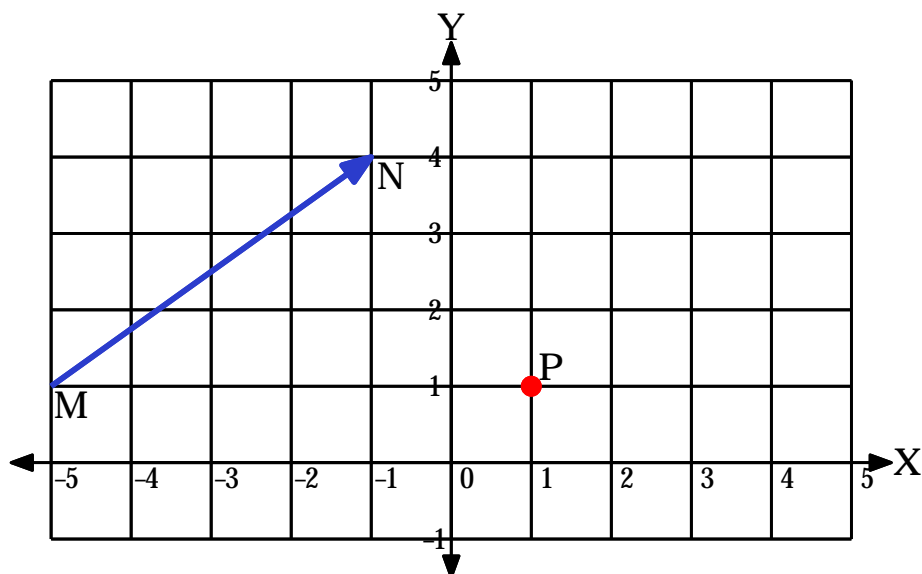
รูปที่ 1: เวกเตอร์ขนานกับแกน X และ Y

แต่ถ้าเวกเตอร์ที่กำหนดให้ไม่ขนานกับแกน X หรือแกน Y เราอาจใช้วิธีดังตัวอย่างต่อไปนี้เพื่อช่วยในการหาภาพที่ได้จากการเลื่อนขนาน

ตัวอย่างที่ 3. จงหาพิกัดของจุด P' ซึ่งเป็นภาพที่ได้จากการเลื่อนจุด P ด้วย $\overrightarrow{MN}$ ดังรูป

💡 แนวคิด

พิจารณา $\overrightarrow{MN}$ มีจุดเริ่มต้นที่ ..... และมีจุดสิ้นสุดที่ ..... นั่นคือ การเลื่อนไปทาง ..... ตามแนวแกน X ..... หน่วย และเลื่อน ..... ตามแนวแกน Y ..... หน่วย

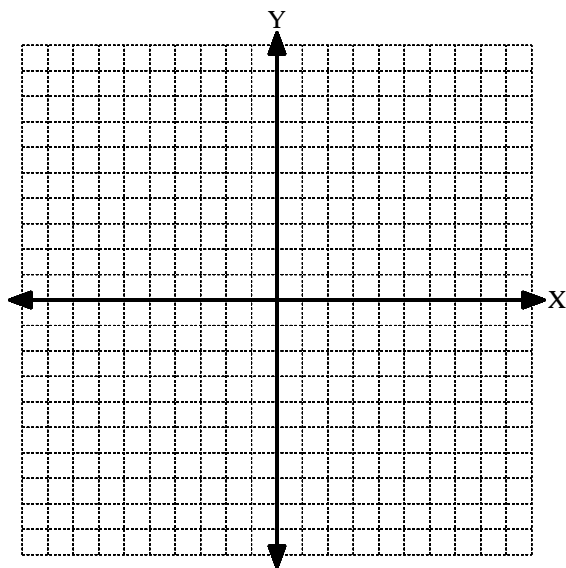

ตอบ พิกัดของ P' คือ .....

ตัวอย่างที่ 4. กำหนดให้ $\triangle ABC$ มีจุด $A(4, -2)$, จุด $B(3, 3)$ และจุด $C(6, 2)$ เป็นจุดยอด จงเลื่อนขนาน $\triangle ABC$ ด้วย $\overrightarrow{MN}$ มีจุด $M(-2, 2)$ และ $N(-6, 4)$ พร้อมทั้งหาพิกัดของจุดยอดของ $\triangle A'B'C'$

💡 แนวคิด

พิจารณา $\overrightarrow{MN}$ มีจุดเริ่มต้นที่ ..... และมีจุดสิ้นสุดที่ ..... ดังนั้นจึงต้องเลื่อน $\triangle ABC$ เลื่อนไปทาง ..... ตามแนวแกน X ..... หน่วย และเลื่อน ..... ตามแนวแกน Y ..... หน่วย

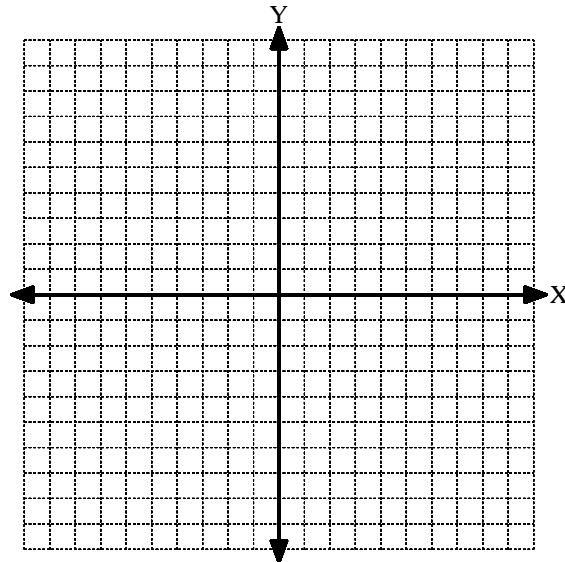

การใช้สัญลักษณ์แทนเวกเตอร์ที่ใช้ในการเลื่อนขนาน

จากตัวอย่างที่ 3 กับตัวอย่างที่ 4 มีการกล่าวถึงลักษณะการเลื่อนขนานด้วย $\overrightarrow{MN}$ เช่น

- ตัวอย่างที่ 3 เป็นเวกเตอร์ที่มีการเลื่อนไปทาง ..... ตามแนวแกน X ..... หน่วย และเลื่อน ..... ตามแนวแกน Y ..... หน่วย เราสามารถเขียนเวกเตอร์นี้ในรูปสัญลักษณ์ คือ $\begin{bmatrix} 4 \\ 3 \end{bmatrix}$
- ตัวอย่างที่ 4 เป็นเวกเตอร์ที่มีการเลื่อนไปทาง ..... ตามแนวแกน X ..... หน่วย และเลื่อน ..... ตามแนวแกน Y ..... หน่วย เราสามารถเขียนเวกเตอร์นี้ในรูปสัญลักษณ์ คือ $\begin{bmatrix} -4 \\ 2 \end{bmatrix}$

ตัวอย่างที่ 5. กำหนดให้ $\triangle A'B'C'$ มีจุด $A'(-1, -3)$, จุด $B'(-4, -2)$ และจุด $C'(-3, 1)$ เป็นจุดยอด และ $\triangle ABC$ มีจุด $A(4, 1)$, จุด $B(1, 2)$ และจุด $C(2, 5)$ เป็นจุดยอด จงหาเวกเตอร์ของการเลื่อนขนาน $\triangle ABC$ พร้อมทั้งเขียนเวกเตอร์นี้ในรูปสัญลักษณ์

ตอบ เวกเตอร์ของการเลื่อนขนานนี้ .....
 .....
 ซึ่งเขียนในรูปสัญลักษณ์ได้เป็น .....

ชวนคิด

(1) ถ้าให้ $\overrightarrow{MN}$ เป็นเวกเตอร์ที่ใช้ในการเลื่อนขนาน โดยมีจุดเริ่มต้นเป็น $(3, 5)$ แล้วจุด N มีพิกัดเป็นอะไร

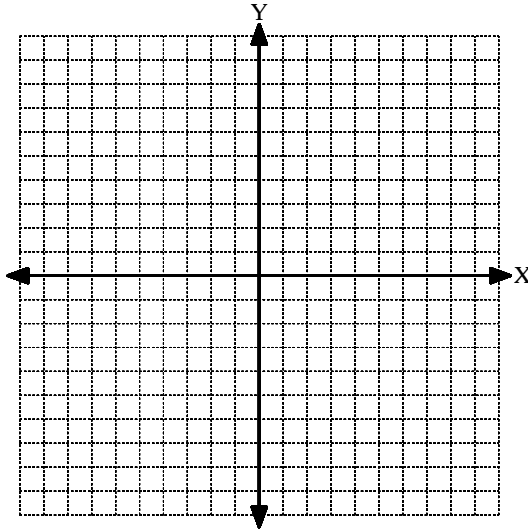
.....

(2) ถ้าให้ $\overrightarrow{MN}$ เป็นเวกเตอร์ที่ใช้ในการเลื่อนขนาน โดยมีจุดสิ้นสุดเป็น $(3, 5)$ แล้วจุด N มีพิกัดเป็นอะไร

.....

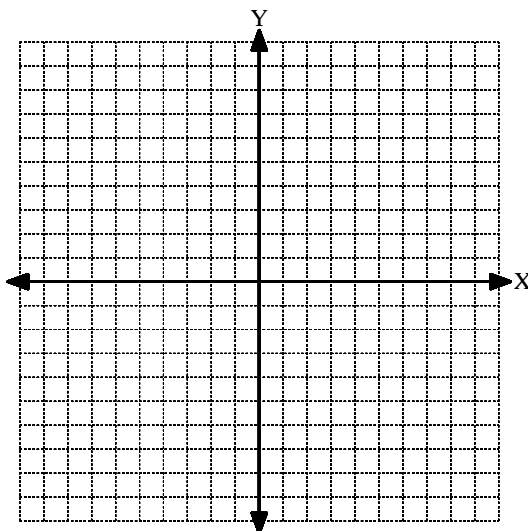
แบบฝึกหัดเกี่ยวกับการเลื่อนขนาน

1. กำหนดให้จุด $Z(-3, -2)$ จงหา Z' ซึ่งเป็นภาพที่ได้จากการเลื่อนขนานจุด Z ด้วย $\overrightarrow{PQ}$ ซึ่ง จุด $P(-3, 5)$ และ $Q(0, 1)$ พร้อมทั้งหาพิกัดของ Z' อธิบายความหมายของ $\overrightarrow{PQ}$ และเขียนในรูปสัญลักษณ์

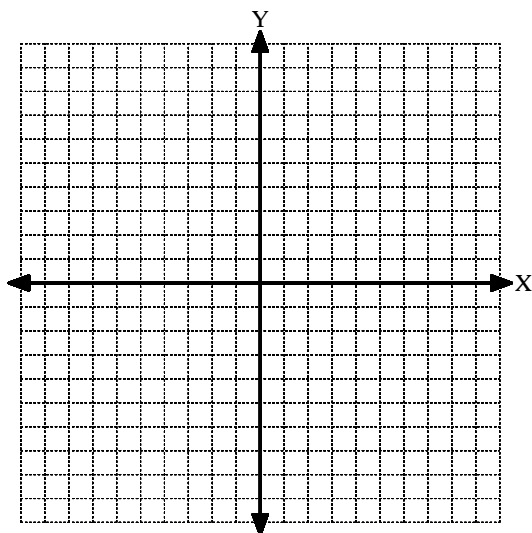
จาก .....
 เป็นเวกเตอร์ที่มีจุดเริ่มต้นคือ .....
 และจุดสิ้นสุดคือ .....
 นั่นคือ ..... เป็นเวกเตอร์ที่ .....
 .....
 .....
 โดย .....
 เขียนแทนด้วยสัญลักษณ์คือ .....
 และพิกัดของ จุด Z' คือ .....

2. กำหนดให้ $\overline{AB}$ ซึ่งพิกัดของจุด A และจุด B คือ $(-1, 1)$ และ $(1, -3)$ ตามลำดับ จงหา $\overline{A'B'}$ ซึ่งเป็นภาพที่ได้จากการเลื่อนขนาน $\overline{AB}$ ด้วย $\overline{MN}$ ซึ่ง จุด $M(-1, 6)$ และ $N(-4, 2)$ พร้อมทั้งหาพิกัดของจุด A' และจุด B' อธิบายความหมายของ $\overline{MN}$ และเขียนในรูปสัญลักษณ์

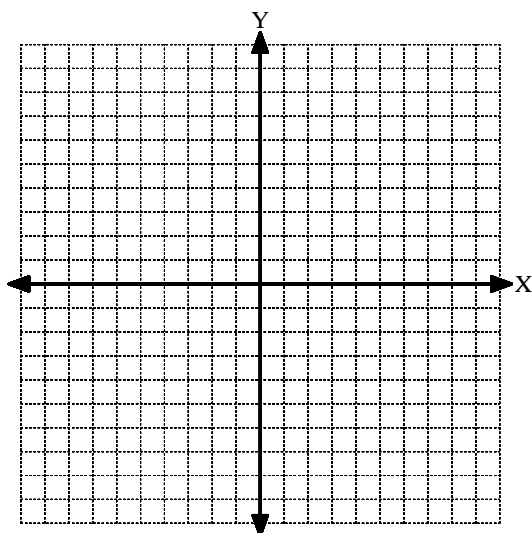
จาก .....
 เป็นเวกเตอร์ที่มีจุดเริ่มต้นคือ .....
 และจุดสิ้นสุดคือ .....
 นั่นคือ ..... เป็นเวกเตอร์ที่ .....
 .....
 .....
 โดย .....
 เขียนแทนด้วยสัญลักษณ์คือ .....
 พิกัดของ จุด A' คือ .....
 และพิกัดของ จุด B' คือ .....

3. กำหนดให้จุด $A(-1, 6)$, จุด $B(-3, 3)$ และจุด $C(0, 2)$ ซึ่งเป็นจุดยอดของ $\triangle ABC$ จงหา $\triangle A'B'C'$ ซึ่งเป็นภาพที่ได้จากการเลื่อนขนาน $\triangle ABC$ ด้วย $\overrightarrow{MN}$ ซึ่ง จุด $M(2, 7)$ และ $N(5, 4)$ พร้อมทั้งหาพิกัดของจุด A' , จุด B' และจุด C' อธิบายความหมายของ $\overrightarrow{MN}$ และเขียนในรูปสัญลักษณ์

จาก .....
 เป็นเวกเตอร์ที่มีจุดเริ่มต้นคือ .....
 และจุดสิ้นสุดคือ .....
 นั่นคือ ..... เป็นเวกเตอร์ที่ .....
 .....
 โดย .....
 เขียนแทนด้วยสัญลักษณ์คือ .....
 พิกัดของ จุด A' คือ .....
 พิกัดของ จุด B' คือ .....
 และพิกัดของ จุด C' คือ .....

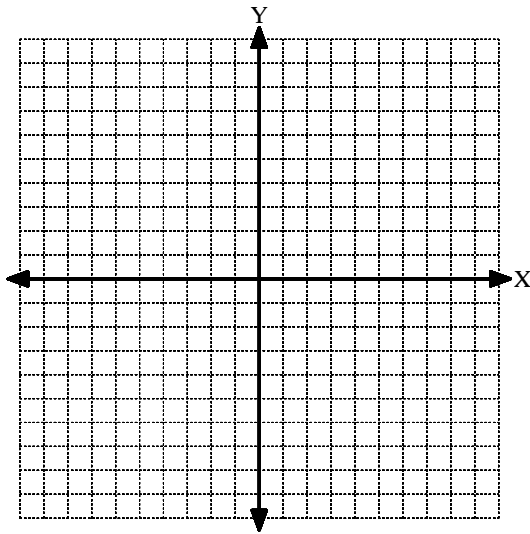
4. กำหนดให้จุด $A(-2, -4)$, จุด $B(2, -5)$, จุด $A'(1, 6)$ และจุด $B'(5, 5)$ โดยที่ $\overline{AB}$ เป็นรูปต้นแบบ และ $\overline{A'B'}$ เป็นภาพที่ได้จากการเลื่อนขนาน $\overline{AB}$ ด้วย $\overrightarrow{MN}$ จงหา $\overrightarrow{MN}$

จาก $\overrightarrow{MN}$
 เป็นเวกเตอร์ที่ .....
 .....
 .....
 ดังนั้น $\overrightarrow{MN}$ คือ .....

5. กำหนดให้จุด $A(2, 6)$, จุด $B(4, 4)$, จุด $C(1, 3)$ และจุด $A'(0, -2)$ โดยที่ $\triangle ABC$ เป็นรูปต้นแบบ และ $\triangle A'B'C'$ เป็นภาพที่ได้จากการเลื่อนขนาน $\triangle ABC$ ด้วย $\overrightarrow{MN}$ จงหา $\overrightarrow{MN}$ และพิกัดของจุด B' และจุด C'

จาก $\overrightarrow{MN}$

เป็นเวกเตอร์ที่ .....

.....

.....

ดังนั้น $\overrightarrow{MN}$ คือ .....

พิกัดของจุด B' คือ .....

และพิกัดของจุด C' คือ .....